

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. budapesti kir. közjegyző. KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámja: 41.951.

A közvégrendelet alakszerűségei élő jogunkban

különös tekintettel a m. kir. Kuria joggyakorlatára.

Irta: *haraszi Bernolák Imre.*

(Részlet a szerzőnek a budapesti kir. magy. Pázmány Péter tud. egyetem által, az 1940/41. tanévben, a magyar magánjogból kitűzött s a budapesti kir. Közjegyzői Kamara jutalmával díjazott pályanyertes munkájából.)

Minden jogrendszernek, mely a magántulajdon elvi alapján áll, tehát a magyar jogrendszernek is lényeges része a végrendeletkezési jog. Ha vannak is e jognak korlátai, mint pl. a kötelesrész, az örökhagyó általában szabadon rendelkezik vagyonával, és a törvényes örökösödés szabályai csak akkor érvényesülnek, ha az örökhagyó után érvényes végrendelet nem maradt.

Különösen indokolt ez a mi jogrendszerünkben, mert az ági örökösödésre vonatkozó jogszabályok szerint — külön végintézkedés hiányában —

Rövidítések:

Dt.: Döntvénytár.

E. H.: A m. kir. Kúriának a Polgári Jogi Határozatok Tárában (továbbiakban P. H. T.) közzétett elvi jelentőségű határozata.

Fabinyi: Öröklési jog és örökösödési eljárás. A magyar törvények Grill-féle kiadásában: Magyar Magánjog mai érvényében. IV. rész. Bpest, 1935.

Grecsák Md.: Magyar Döntvénytár. Budapest, 1905. és köv. évekből.

Grill: Grill kiadásában megjelent döntvénytár. Grecsák Károly utóbb Téry Gyula szerkesztésében.

a hagyaték igen távoli ágon érdekelt oly személyekre szállhat, akikhez az örökhagyót érzelmi közösség nem fűzi, s akikre az örökhagyó egész életén át gyűjtött, vagy megőrzött vagyona, ennek óhaja ellenére szállna.

Ez az értekezés nem foglalkozik a végrendekezés tartalmára vonatkozó kérdésekkel, és csak azokat a jogszabályokat és azt a joggyakorlatot teszi vizsgálat tárgyává, amelyek a végintézkedések alakszerűségei felől kialakultak. Ez a kérdés sem alárendelt, formai jelentőségű azonban, mert a végintézkedésnek, mint szigorú alakszerűségekhez kötött jogügyletnek, érvénye függ az előirt alakszerűségek megtartásától.

Mig ugyanis az okiratok és tanuvallomások az elbírálás alá kerülő jogügyletek legnagyobb részénél rendszerint csak mint bizonyítékok bírnak jelentőséggel, addig a végintézkedés lényeges alakszerűségeinek érvényességi kellékjellege van.

Ezt a jogszabályt a végintézkedés sajátos természete magyarázza meg. A végintézkedés az örökhagyó elhalálása után hatályosul s így a végintézkedést tett személy annak tartalmáról többé tanuságot nem tehet.

A végintézkedések nagy része oly időben történik, amikor az örökhagyó testi és szellemi ereje már csökken.

A végintézkedés tartalma az örökhagyó szuverén akaratát juttatja kifejezésre. Egyéb indoka nincs. Olyan visszteher nélkül létesült jogügylet, amelynek egyetlen magyarázata az, hogy az örökhagyó akként kívánt intézkedni, amint intézkedett.

Ezek a körülmények nagyon megkönnyítik az örökhagyó valódi végakaratainak meghamisítását. Ezért iparkodik minden jogrendszer mind a múltban, mind a jelenben megfelelő alaki kellékek megszabásával elejét venni a csalásnak és megtévesztésnek; innen van az alakszerű követelmények komoly szigora.

Viszont azonban az az alapelv, amely a végrendekezési jog kiindulópontja, azt követeli, hogy az örökhagyó valódi végakarata érvényre jusson. A bíróságnak nagyszerű feladata, hogy — míg a törvény szigorú megtar-

I. T. Sz.: Az Országbírój Értekezlet által javaslatba hozott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok.

J.: Jog c. folyóirat.

J. H.: Jogi Hirlap.

J. K.: Jogtudományi Közlöny.

Kern: Kern Tivadar, Az örökhagyó rendelkezésén alapuló öröklés. A Fodor-féle Magánjog V. kötete. Budapest.

K.: A m. kir. Kúria.

Kt.: 1874:XXXV. t.-c. a királyi közjegyzőkről.

M. T.: Magánjog Tára. (A Magyar Jogi Szemle melléklete.)

Md.: Magánjogi Döntvénytár. (A Jogtudományi Közlöny melléklete.) (Grésák nevével kapcsolatban: Magyar Döntvénytár.)

M. Ig.: Magyar Igazságügy c. folyóirat.

Mt.: Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata. Közzétette a

tásán öröklik, — ugyanakkor a valódi végakaratainak, megfelelő törvényt magyarázattal a lehetőségig érvényt szerezzen.

A m. kir. Kúria ezt a feladatot hivatásának magaslatán oldja meg. A közjegyzői törvény és a végintézkedések alaki kellékeiről szóló törvény megalkotása óta eltelt több, mint hatvan év joggyakorlata bizonyítéka annak a lelkiismeretes, tárgyilagos, igazságot kereső jogászi munkának, amellyel bíróságunk és elsősorban a kir. Kúria mind a törvénynek, mind az örökhagyó valódi akaratának gyakorlati érvényesülést biztosít.

A törvényhozó, — bármily körültekintéssel jár el, — nem láthatja előre az élet ezernyi változatú jelenségeit. Az idevágó jogszabályok is tehát, — éppen úgy, mint a jogélet sok más területén, — a bíróság sok ezerre menő ítéletében alakultak ki mai élő jogunkká.

A joggyakorlat iránya, mint fejtegetéseink során látni fogjuk, távolról sem volt egységes a hat évtized alatt, és lassú fejlődéssel vezetett a mai élő joghoz. A fejlődés első szakában a kir. Kúria joggyakorlata szigorúbban ragaszkodott a törvény betűihez; a fejlődés későbbi szakában nagyobb súlyt helyezett a törvények belső értelmére és a törvényeknek alapul szolgáló elvek érvényesülésére.

Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata a joggyakorlatnak ezt az értékes törvényt magyarázó és jogszabályalkotó munkáját szinte egészében átveszi és írott jogunk részévé kívánja emelni. A szerzett tapasztalatokon okulva, nem egy helyen tovább is akarja fejleszteni a Mt. az élő jogot, mint különösen az 1838. §. mutatja, nagyrészt a favor testamenti szellemében.

Bárha a Mt. rendelkezéseinek ez a jogfejlesztő része a bírói gyakorlatba nem ment át, mégis szükségesnek láttuk az élő jog ismertetése mellett mindenütt kitérni a Mt. rendelkezéseire is, egyfelől azért, mert lényegileg a gyakorlatban kialakult élő jogot kodifikálják, másfelől arra a nagy tekintélyre tekintettel is, amelyet ez a nagyszabású jogászi alkotás magának kivívott.

E helyen a közvégrendelet alakszerűségeit szabályozó törvényes rendelkezések alapján kialakult kúriai gyakorlattal foglalkozunk.

m. kir. Igazságügyminisztérium. Budapest, 1928.

P. T.: Polgári Törvénykezés. (A Büntetőjog Tára melléklapja.)

Staud: Staud Lajos, a Magyar magánjog tételes szabályai, Budapest, 1913.

Szladits: A Magyar magánjog vázlata. Budapest.

Teller: Végintézkedésen alapuló öröklés. A Szladits Károly által szerkesztett

Magyar Magánjog VI. kötetének (Budapest, 1939.) 228. és köv. lapjain.

T. Ü. H.: A m. kir. Kúria teljes ülési határozata.

Ü. L.: Ügyvédek Lapja.

Vt.: Az 1876:XVI. t.-c.: A végrendeletek, öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások alaki kellékeiről.

Zalán: Zalán Kornél: A végintézkedések kellékei: Budapest, 1935.

A szövegben idézett ítéletek számai, amennyiben ezek mellett semmiféle külön megjelölés nincs, a m. kir. Kúria ítéleteire utalnak, mégpedig túlnyomó részükben az I. tanács ítéleteire.

1. §. Az alaki kellékek faja.

I. A közvégrendelet alaki kellékei kétfélék:

1. A közjegyzői okiratokra általában előszabott kellékek;
2. a végrendeleteknek általános és a közvégrendeleteknek a Kt. 82. §-ának a), b) és c) pontjában, valamint 83. §-ában meghatározott különleges kellékei.

Mindezen kellékek ismét két csoportba oszlanak.

Az első csoportba sorozzuk azokat, amelyek a közvégrendelet érvényességéhez feltétlenül szükségesek és hiányuk a közvégrendelet érvénytelenségét vonja maga után. (Érvénytelenségi kellékek.)

A második csoportba azokat sorozzuk, amelyeket a törvény a közvégrendelet alkotásánál ugyancsak megkíván, de fennforgásukat nem teszi a közvégrendelet érvényességének feltételévé. (Ovatossági kellékek.)

II. A közokirat általános kellékei közül érvényességi kelléknek kell tekinteni azokat, amelyek hiányában a közjegyzői okirat a Kt. 68. §-a értelmében nem bír közokirat jellegével.

Ezek a következők:

A 7. §. szerint a közjegyzői kinevezés a közjegyzői okiratoknak csak magyar nyelven való felvételére ad jogosítványt; azoknak más nyelven való felvételére az igazságügyminiszter külön engedélye szükséges.

A 48. §. meghatározza azt a kezdő és végső időpontot, amelynek határai közt a közjegyző hivatalos működését folytathatja.

A 49. §. a közjegyző eljárását kizáró okokat tárgyalja. (1.)

Az 51. §. megállapítja, hogy a közjegyző az illető törvényszék területén kívül hivatalos cselekményeket nem végezhet.

A 72. §. meghatározza, hogy a közjegyző előtt létesített jogügyletek tanúinak legalább 16 éveseknek kell lenniök, az ügyleti tanuk közül pedig legalább egynek irni és olvasni kell tudnia; megállapítja továbbá, kik nem lehetnek a közjegyzői okiratok felvételénél tanuk. (2.)

A 73. §. az eljáró közjegyző mellett közreműködő másik közjegyzőről rendelkezik. (3.)

A 74. §. meghatározza, hogy a tanuknak, illetőleg a másik közjegyzőnek az okirat felolvasásánál és aláírásánál kell jelen lenniök; a közvégrendeletekre nézve ez a rendelkezés a 82. §. szerint akként módosul, hogy jelenlétük az ügymenet egész folyamata alatt szükséges. (4.)

A 75., 76. és 77. §§. a vakok, siketek, némák és siketnémák részére felveendő közokiratokról. (5.)

A 78. §. arról az esetről rendelkezik, ha valamely fél egyikét sem érti azon nyelveknek, amelyeken a közjegyző okiratokat felvenni jogosítva van. (6.)

A 79. §. d), e) és f) pontjai oly körülmények felvételét követelik meg a közokiratba, amelyek a végrendeletekre vonatkozó különleges kellékek közt is fel vannak sorolva. (7.)

A 80. §. az irni nem tudó vagy irni nem képes személyek közokiratairól. (8.);

A 81. §. a magánokiratoknak közokirat minőségével való felruházásáról rendelkezik. (9.)

III. A végrendeletek általános jellegű alaki kellékeit e cikk keretében nem tárgyalhatjuk; a közvégrendeletek különleges kellékeinek tárgyalása a most következő §-ok tárgya lesz.

Jegyzetek az 1. §-hoz: 1. L. a 4.; 2. L. a 6.; 3. L. a 6.; 4. L. a 7.; 5. L. 11.; 6. L. 10.; 7. L. 7.; 8. L. 8.; 9. L. a 12. §-ban:

2. §. A közvégrendelet alkotására utalt személyek.

a)

Közvégrendeletet minden cselekvőképes ember tehet.

A Vt. 21. §-ának második bekezdése szerint némák és siketnémák, még ha irni és olvasni tudnak is, továbbá a 18 éven aluli kiskorúak, amennyiben végrendelezési képességgel bírnak, csak közvégrendeletet tehetnek.

b)

A Mt. 1831. §-a szerint „csak rendes közvégrendelet alakjában tehet végrendeletet, amennyiben végrendelezésre képes: a kiskorú, aki tizen-nyolcadik életévét még nem töltötte be, valamint az, aki gondnokság alá van helyezve.“

Vak a Mt. 1832. §-a szerint írásbeli magánvégrendeletet nem tehet.

Ha a végrendelező nem hall, kell, hogy az okiratot el tudja olvasni. (Mt. 1846. §.)

E szerint irni nem tudó siket, még ha jelbeszédet ért is, végrendeletet nem alkothatna. Ez merő ellentétben áll azzal a törekvéssel, hogy lehetőleg mindenkinek lehetőséget kell adni végrendelet alkotására. Ellentétben áll a Kt. 76. §-ának második bekezdésével is, mely szerint: „ha a siket nem tud olvasni: a tanukon felül még egy, a siket bizalmát bíró személy hivatik meg, akinek jelbeszédét a siket megérti...“

Az irni tudó némákra vonatkozóan helyes rendelkezést tartalmaz a Mt., melynek 1845. §-a szerint:

„A végrendelező azt a kijelentését, hogy a hiteles személy által készített okirat az ő végakarátát tartalmazza, úgy is megteheti, hogy kijelentését a hiteles személy és a tanuk előtt leírja és ezt az írást a hiteles személy felolvassa.

Kijelentését a végrendelező magára az okira, vagy külön lapra írhatja. A külön lapot az okirathoz kell csatolni.

c)

I. A végrendelet első feltétele az örökhagyó cselekvőképessége. Itt a kor és az elmebeli állapot jön tekintetbe. Törvényünk világos rendelkezése nem ad jogvitára alkalmat: 12 éven felül mindenki tehet közvégrendeletet, 18 éven aluli kiskorú csakis azt. A törvény e rendelkezéseiből világos, hogy ha valaki 18. életévének betöltése előtt nagykorúvá lesz, mint pl. a férjhezmenetelével teljeskorúvá lett nő, az már nincs a közvégrendeleti alakra korlátozva.

II. Gyengeelméjűség csak akkor fosztja meg örökhagyót végrendekezési képességétől, ha annak elhatározási képessége korlátozva van.

Kimondotta továbbá a kir. Kúria állandó gyakorlatában, hogy a „világos időközökben“ (lucida intervalla) tett végrendelet érvényes.

III. A Vt. 21. §-ában kikötött *korhatárral* kapcsolatban egy lényeges kérdés merült fel, t. i. hogy tehet-e írásbeli magánvégrendeletet az, aki 18. életévének betöltése előtt nagykorúvá lett. A Kúria a törvény szavait helyesen értelmezve kimondotta, hogy az, aki 18. életévének betöltése előtt nagykorúvá lett, magánvégrendeletet is tehet.

Ide vonatkozik a kir. Kúriának 818. számú elvi határozata, mely következően rendelkezik:

„A férjhezmenetelével teljeskorúvá vált nő magánvégrendeletet tehet akkor is, ha életének 18. évét még be nem töltötte.“

IV. Azt a rendelkezést, hogy a törvény a némák és a siketnémák végrendekezési képességét közvégrendelet alakjára szorítja, a kir. Kúria akként értelmezi, hogy a sajátkezüleg irt és aláírt magánvégrendeletnél is érvényességi kellékül kívánja meg azt, hogy a végrendelező a végrendeleti tanuk által értett nyelven, — tehát szükségképpen élőszóval — jelentse ki azt, hogy az okirat az ő végrendeletét tartalmazza, a néma és siketnéma tehát ily végrendeletet sem tehet. (1)

A Vt. 6. §-a alá eső írásbeli magánvégrendeletekre nézve is kimondja a kir. Kúria, hogy a beszélni nem tudó végrendelező egyáltalán nem alkothat az 1876:XVI. t.-c. 6. §-a alá eső végrendeletet. (2)

Amennyire indokolt azonban a 6. §. esetében ez a tilalom, annyira megfontolást igényel ez a kérdés de lege ferenda a Vt. 5. §-a alá eső végrendelezéseknél. Nem pótolhatná-e vajjon az örökhagyó szóbeli nyilatkozatát, ha a végrendelező a tanuk jelenlétében sajátkezüleg ráírná e nyilatkozatot a végrendeletre, amit a tanuk — a nyilatkozat felolvasása után külön igazolnának? Meg kell gondolni, hogy a néma, vagy siketnéma végrendelező, ha olyan helyen lakik, ahol nem lehetne idejében közjegyző közreműködését igénybe venni, esetleg váratlanul meghal anélkül, hogy végakarátát törvényünk szerint érvényes végrendeletben kifejezte volna, annak ellenére, hogy írni és olvasni tudván a fentebb kifejtett módon, tehát írásban kijelentette volna a tanuk által értett nyelven — írásban is lehet kijelenteni a „tanuk által értett nyelven“ — hogy az okirat az ő végrendeletét tartalmazza. E kijelentése hitelesnek és megnyugtatónak szerintünk minden aggodalom nélkül elfogadható lett volna.

Természetes, hogy amíg a törvény tilalma fennáll, a bíróság nem változtathat joggyakorlatán.

V. A közjegyzői novella 21. §-ának 4. pontja alapján, amely szerint okirat által való bizonyítás a vakok által kiállított okiratoknál is csak közokirattal történhetik, felmerült az a vita, hogy tehet-e a vak írásbeli magánvégrendeletet.

Ezt a vitát a 257. E. H. eldöntötte oly irányban, hogy a *vakok a törvénytől fogva bármely alakban végrendelezhetnek.*

A vakot — akinek szellemi képességeit állapota sokkal kevésbé

befolyásolja, mint pl. a siketnémaét az ő testi fogyatkozása — mint Zalán Kornél írja — egyszerűen olyan elbírálás alá kell vonni, mint az írástudatlant. Ha tehát az utóbbi írásbeli magánvégrendeletét érvényesnek és az ügylet bizonyítására alkalmasnak ismerjük el, a vakkal szemben sincs szükség eltérő szabályozásra. (3)

VI. Ki kell emelnünk, hogy a végrendekezési képességnek a végrendelezéskor kell meglenni. Ha később elvész, ez a végrendelet érvényességét nem érinti. A kir. Kúriának ezt az álláspontját mutatja, hogy a „világos időközökben“ alkotott végrendeletet érvényesnek tekinti, annak ellenére, hogy a „világos időköz“ értelme feltételezi, hogy utána az elmebetegnek olyan állapota állhat elő, melyben végrendeletet nem alkothatna.

VII. A törvény azzal, hogy egyes fentebb tárgyalt esetekben az örökhagyót a közvégrendelet alakjára szorítja, azt célozza, hogy az olyan esetekben, amikor az örökhagyó szellemi fejletlensége vagy egyéb, a szellemi életműködést gátló körülmények miatt a végakarát meghamisítására több lehetőség nyílhat, a hiteles személy közreműködése révén biztosítékot nyújtson az örökhagyó valódi akaratának érvényesítésére.

Jegyzetek a 2. §-hoz: 1. 4451/1932. J. H. Dt. II. 575., 2. 238/1929. J. H. V. 473., 3. Zalán i. m. 179. l.

3. §. *A közvégrendelet jogi természete.*

Egy ideig vitás volt, hogy a közvégrendeletet szóbeli vagy írásbeli végrendeletnek kell-e tekinteni.

A kir. Kúria 80. sz. döntvényének indokolása azt az álláspontot foglalta el, hogy hazai jogunk, nevezetesen az 1874:XXXV. t.-c. 82. §-a *nem a szóbeli végrendelet alakját iktatta törvénybe.*

A döntvény kiemeli, hogy az európai államok legnagyobb része a pandektajog után indul; a közjegyző előtt alkotott végrendeletet szóbeli végrendeletnek tekinti és éppen ezért semmisség súlya alatt követeli, hogy az örökhagyó végakarátát teljes tartalmában adja elő a tanuk jelenlétében, aminek megtörténte után foglalhatja azt csak írásba a közjegyző.

A Kt. 82. §-a azonban a Kúria álláspontja szerint a végakarát teljertalmának szóbeli előadását az írásba foglalással (jegyzőkönyvbe mondással) nem hozza szerves kapcsolatba, amint ez több külföldi állam törvényhozásában minden kétséget kizárólag történik.

Az okirat, amelyet a közjegyző a 82. §. értelmében felvesz, nem különböztethető meg alakilag sem bármely közjegyzői okirattól. Csak így érthető a Kúria szerint, hogy az ily végrendelet, amennyiben mint közokirat, alaki kellékek hiányában érvénytelen, mint írásbeli magánvégrendelet, ha ennek alaki kellékeivel el van látva, esetleg érvényes lehet, ami szóbeli végrendeleteknél nem volna lehetséges.

A szóbeli végrendelet alaki kellékeit teljesen nélkülözi az az eljárás, hogy az örökhagyó írásban adhat át a közjegyzőnek szöveget közvégrendeletbe foglalás végett.

A kir. Kúria szerint semmi kényszerítő jogi ok vagy gyakorlati szük-

ség nem követeli a törvény szigorító magyarázatát, s azért a 82. §-ban szabályozott végrendeletet nem lehet másnak tekinteni, mint *nem* a végrendelező által irt (allograf) közvégrendeletnek, amely a Vt. 6. §-ában említett nyílt alakú magánvégrendeletektől csak a végrendeletet író közhitelességi minőségben különbözik. Amint ez utóbbit nem teszi szóbeli végrendeletté a végakarathoz előszóval történt kijelentése, éppoly kevésbé van ennek helye a közvégrendeleteknél.

Míg a tanu ellenőrzése a szóbeli végrendeleteknél a szóbeli előadás hű megrögzítésére kiterjed, addig a közvégrendeleteknél éppen úgy, mint más írásbeli végrendeleteknél is, csak arra szorítkozik, hogy a felolvasott, vagy felmutatott végrendeletet az örökhagyó az ő végakarathoz jelentse ki. Mint egyéb közokiratoknál, úgy a közvégrendeleteknél is nem a szóbeli kijelentés, hanem az okirat tartalma lesz döntő vitás kérdésekben.

Ebből az elvi álláspontból vonta le a kir. Kúria azt a gyakorlati következtetést, hogy a végakarathoz előszóval való előadása, mint a szóbeli végrendeleteknél, nem kötelező s éppen ezért nem is tartozik mint lényeges alkatrész az ügymenet folyamatához, amelynél a tanuk vagy egy másik közjegyző jelenléte, mint érvényességi feltétel kötelező. (2.)

Az irodalomban főként Kern (3.) és Rupp (4.) képviselték az ellenkező álláspontot. (5.)

Felfogásuk indokolására felhozzák azt, hogy a Kt. 53. §-a, illetve, az e helyébe lépett 1886:VII. t.-c. 20. §-a minden korlátozás nélkül hatalmazza fel a közjegyzőt végrendelet felvételére, amelyek közé tehát a szóbeli végrendelet is tartozik;

a Kt. 82. és 83. §-ában tett megkülönböztetésben éppen az írásbeli és szóbeli végrendeletek közt tett megkülönböztetést látják;

hivatkoznak a Kt. 74. és 82. §-a közt felismerhető különbségből vonható következtetésre;

a közvégrendelet magánvégrendeletként érvényesíthetése tekintetében arra, hogy ez szóbeli végrendeletnél is helyt foghat;

végül nagyon nyomatékosan a külföldi példákra, stb.

Bármily jogászai értékűek is azonban ezek a fejtegetések, mégsem meggyőzőek, a kir. Kúria okfejtésében előadott indokokon kívül azért sem, mert a közvégrendelet érvényességének feltétele az örökhagyó aláírása vagy az okiratnak kézjeggyével ellátása, ami fogalmilag kizárja a szóbeli közvégrendelet konstrukcióját.

De lege ferenda azonban kétségkívül kívánatos volna a szóbeli közvégrendelet felvételének megengedése is, ami kivételes esetekben lehetővé tenné az örökhagyó egyébként érvényre nem juttatható végakarathoz érvényesülését.

Jegyzetek a 3. §-hoz: 1. P. H. T. 263. sz. (1908.), 2. E kérdés részletes kifejtését 1. a 8. §-ban, 3. I. m. 397. l. és köv. l., 4. Rupp Zsigmond: Mégegyszer a Kúria 80. sz. döntvényéről, Ü. L. 1910., 5. L. még Bruckner: Észrevételek a kir. Kúria 80. sz. döntvényéhez, Ü. L. 1910. 42. és 43. sz.

(Folytatjuk a jövő számban.)

A fordításokra és azok hitelesítésére vonatkozó új szabályok.

Ismerteti: *Barcs Ernő dr.* budapesti kir. közjegyző.

Folyó évi június hó 1-én lép életbe a m. kir. Igazságügyminiszternek 36.000/1942. I. M. számú rendelete a kir. bírósági tolmácsokról és a tolmácsi vizsga szabályozásáról.

A rendelet, — mely a Budapesti Közlöny f. év május 20-iki 114. számában jelent meg; — az 1. §-ában kimondja, hogy a kir. közjegyzőknek az 1874. XXXV. t.-c. 7. és 91. §-án alapuló fordítási jogát nem érinti.

Nem érinti a rendelet a kir. közjegyzői díjszabásról szóló 60.000/1926. I. M. számú rendelet 11. §-ának 4. pontjában foglalt ama szabályt sem, amely szerint a fordításokért a kir. közjegyzők a kir. bírósági tolmácsok írásbeli hiteles fordítására mindenkor érvényben levő díjat számíthatják.

Ennélfogva szükségesnek tartjuk a rendeletnek a fordításokra és azok hitelesítésére vonatkozó és a kir. közjegyzőket érdeklő szabályait e lapnak szükreszabott keretei között az alábbiakban ismertetni.

A rendelet 27. §-a szerint — az alább idézett 29. §-ban említett eseteket kivéve — írásbeli hiteles fordításért a következő díj jár: 1. horvát, német, román, rutén, szerb, szlovák, vagy vend nyelvről magyar nyelvre oldalankint 3 pengő, 2. bármely más nyelvről magyar nyelvre oldalankint 4 pengő, 3. magyar nyelvről horvát, német, román, rutén, szerb, szlovák vagy vend nyelvre oldalankint 6 pengő, 4. magyar nyelvről bármely más nyelvre oldalankint 8 pengő.

Egy oldalnak legalább 25 sort és egy sornak legalább 50 betűt (írásjelet) kell tartalmaznia. Ha ennek ellenére valamely oldal kevesebb szöveget tartalmaz, a díjat 50 betűből (írásjelből) álló sorokra, illetőleg 25 sort tartalmazó oldalakra való átszámítás útján kell megállapítani. A fordításnak 13 sornál kevesebbet tartalmazó utolsó oldala a díjazás szempontjából fél oldalnak, 13 sort vagy annál többet tartalmazó utolsó oldala pedig egész oldalnak számít. A hitelesítés szövegét a díjazás szempontjából nem szabad figyelembe venni. Az írásbeli fordítás letisztázásáért a tolmácsot díj nem illeti, vagyis külön írásdíj nem jár. Ha ugyanannak az iratnak több példányát, vagy ugyanazt az iratot több példányban kell lefordítani, fordítási díj csak az első példány után jár, a többi példányért pedig oldalankint 1 pengő írásdíjat kell fizetni. A rendelet 28. §-a szerint más által készített kifogástalan fordítás hitelesítéséért, a 27. §-ban megszabott díj 50%-a jár. Más által készített fordítás hitelesítésének — a 41. §. szerint — csupán kifogástalan fordítás esetében van helye. Ha a hitelesítés végett átadott fordításban hibák, vagy hibás részek vannak, azokat helyesbíteni, vagy újra kell lefordítani. Ha a hibák helyesbítése, illetőleg a hibás részek miatt szükségessé vált új fordítás terjedelme legalább egy oldalt tesz ki, ennek a résznek díjazására a 28. §. szabálya helyett a 27. §. rendelkezései irányadók. Saját fordításnak hitelesítéséért a 28. §. 2. bekezdése szerint — külön díj nem jár.

Nyilvánvalóan a kir. közjegyzőkre is áll a 28. §. utolsó bekezdésének

az a rendelkezése, hogy fordítások készítésével üzletszerűen foglalkozó egyén vagy vállalat (iroda) fordítását állandó bírósági tolmács nem hitelesítheti.

A rendelet 29. §-a — melyre fentebb a 27. §-nál, mint kivételre hivatkoztunk, — a következőket rendeli:

Közigazgatási vagy egyházi hatóságok által kiállított vagy hitelesített személyállapotot tárgyazó okirat (születési, házassági és halotti anyakönyvi kivonat, keresztlevél, házassági és halotti levél vagy bizonyítvány, stb.) hiteles fordításáért a 27. §-ban megszabott díj 50 %-a, az ilyen okiratról más által készített kifogástalan fordítás hitelesítéséért pedig a 28. §-ban meghatározott díj 50 %-a jár.

A telekkönyvi bejegyzés alapjául szolgáló okirat hiteles fordításáért illetőleg az ilyen okiratról más által készített kifogástalan fordítás hitelesítéséért (947/1888. I. M. számú rendelet 11. §-a) a 27. illetőleg a 28. §-ban meghatározott díj teljes összege jár.

A 32. §. a 27. és 29. §-ban megállapított fordítási díjakhoz „*sürgősségi díj*” címén 50 %-os pótlék felszámítását engedélyezi, ha a négy oldalt meg nem haladó terjedelmű fordítás a megbízó kifejezett kívánságára a megbízás vételétől számított 48 órán belül, az ezt meghaladó terjedelmű fordítás pedig ezzel arányos időn belül készül el.

A 33. §. szerint a feleknek a díjszabásra vonatkozó szabályoktól eltérő megállapodása hatálytalan.

A hiteles fordítások alakjára, a javítások és beszurások igazolására vonatkozólag a kir. közjegyzőkre is irányadók a 39. és 40. §-nak ama rendelkezései, amelyek szerint a hiteles fordítást az eredeti okiratra vagy iratra kell ráírni, vagy hozzá kell fűzni, ez utóbbi esetben az összefűző zsinór két végét a kir. közjegyző hivatalos pecsétjével akként kell ellátni, hogy annak megsértése nélkül az összefűzött iratokat ne lehessen szétválasztani. A telekkönyvi bejegyzések alapjául szolgáló okiratok hiteles fordítását nem az eredeti okiratra, hanem külön ivre kell írni s ezt az ivet az első bekezdés rendelkezései szerint az eredeti okirathoz kell fűzni. Ha a hiteles fordításban javításra van szükség, ezt úgy kell teljesíteni, hogy a törölt (keresztülhúzott) betűk olvashatók maradjanak. Ha a fordításban beszurások vagy javítások (törlések vagy keresztülhúzások) vannak, ezeket a hitelesítési záradékban a lapszám és a sor megjelölésével külön igazolni kell.

Magyar nyelvre való fordítás esetében a hitelesítési záradékot rendszerint csak magyarul kell az iratra rávezetni, kívánatra azonban azon a nyelven is, amelyről a fordítást teljesítették. Nem magyar nyelvre való fordítás esetében a hitelesítési záradékot nemcsak magyarul, hanem mindig azon a nyelven is rá kell vezetni az iratra, amely nyelvre az iratot fordították. Fontos a rendelet 40. §-ának utolsó bekezdésében foglalt az a szabály, hogy az idegen nyelvű hitelesítési záradékban, keltezésben és a névaláírásnál a tulajdon- és helységneveket kizárólag magyar nyelven és magyar írásmódnak megfelelően kell feltüntetni.

A tolmácsi vizsga szabályozására vonatkozó rendelkezések ismertetését

hely szűke miatt mellőzzük, csupán azt említjük fel, hogy a vizsgabizottság tagjait — többek között a nyelvjogosítvánnyal rendelkező kir. közjegyzők sorából is — öt év tartamára az igazságügyminiszter nevezi ki s hogy a 73. §. szerint kir. közjegyző vagy helyettes vizsgálója esetén a bizottságnak lehetőleg egy közjegyző tagjának is kell lennie.

Meg kell emlékeznünk még a rendelet 2. §-áról, amely szerint a kir. közjegyzők és közjegyzőhelyettesek az 1874:XXXV. t.-c. 7. §-a alapján — a második bekezdésben meghatározott eseteket kivéve — csak olyan idegen nyelvű közjegyzői okiratok felvételére jogosító engedélyt (nyelvjogosítványt) kaphatnak, amely nyelvből tolmácsi vizsgát tettek. Tolmácsi vizsga letétel nélkül is engedélyt kaphatnak közjegyzői okiratoknak valamely idegen nyelven való felvételére azok a kir. közjegyzők és közjegyzőhelyettesek, akik igazolják, hogy 1. jogi tanulmányaikat az illető idegen nyelven végezték, vagy a birói, illetőleg az ügyvédi vizsgát az illető idegen nyelven tették le, vagy 2. más államban az illető idegen nyelvről magyar nyelvre és magyar nyelvről az illető idegen nyelvre való hiteles fordítások készítésére, illetőleg közjegyzői tennivalóknak az illető idegen nyelven való végzésére jogosítványt kaptak. Azok a kir. közjegyzők és közjegyzőhelyettesek, akik közjegyzői okiratoknak valamely idegen nyelven való felvételére a jelen rendelet hatálybalépése előtt már engedélyt kaptak, ezen a nyelven tolmácsi vizsga letétele nélkül is jogosultak közjegyzői okiratok felvételére.

Közlemények.

Kitüntetések. Magyarország kormányzója *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag, kamarai elnök budapesti, *Salkovszky Jenő* dr. ipolysági és *Szécsényi István* dr. szegedi kir. közjegyzőknek a Nemzetvédelmi Keresztet adományozta.

Halálozások. A magyar közjegyzői kar egyik igen érdemes és általános rokonszenvenek-örvendő tagja dőlt ki a nehéz küzdelmek között élők sorából. *Belcsák Sándor* dr. komáromi kir. közjegyző május 17. napján közhasznú értékes munkásság után s igen eredményes munkabírása teljességében váratlanul elhalálozott. 1917-ben nevezték ki Breznobányára kir. közjegyzővé, innen még 1918-ban Lévára helyezték át, ahonnan mint menekült közjegyzőt 1926-ban Nagyigmándra, majd a nagyigmándi kir. járásbíróság megszüntetése után 1930-ban Komáromba helyezték át. Közéleti, társadalmi és egyházi téren is áldásos működést fejtett ki, mint Komárom megye Komárom város törvényhatósági bizottsági tagja, a bokodi ev. egyházközség felügyelője és a komáromi ev. egyházközség presbitere. A közjegyzői kar őszinte részvétét tolmácsolja az a gyászjelentés, amelyet a szombathelyi kamara adott ki s amelynek szövege a következő: „A szombathelyi királyi közjegyzői kamara és a területén működő királyi közjegyzők mélyszégyen fájdalommal tudatják, hogy nagyrabecsült és szeretett kartársuk *Belcsák*

Sándor dr. komáromi kir. közjegyző Komáromban 1942. évi május hó 17. napján elhalálozott. A megboldogult 25 éven át működött a közjegyzői pályán. Működését pályája iránti szeretet jellemezte: s vele ismét egy érdekes tagját veszítette el a kamara. Szombathely, 1942. évi május hó 18. napján. Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni!

Kalotay Viktor dr. kúriai tanácselnök az igazságügyminisztériumban a közjegyzői felügyeleti osztály főnöke, Budapesten május hó 20. napján elhalálozott. A magyar közjegyzői kar, amelynek s a közjegyzői intézménynek érdekeit mindig megértő jóindulatú támogatásban részesítette, őszinte igaz részvétellel értesült az igazságügyminisztérium egyik legkiválóbb vezető tisztviselőjének elhunytáról. A magyar jogászság nagy arányokban megnyilvánuló részvéte mellett lefolyt temetésén megjelentek *Radócsay* László dr. és *Antal* István dr. miniszterek. A minisztérium nagydíjazott halottját meleg, emelkedett szellemű szavakkal *Vladár* Gábor dr. titkos tanácsos, kúriai tanácselnök búcsúztatta el. A temetésen a közjegyzői kar részéről *Lázár* Ferenc dr. felsőházi tag, kamarai elnök vezetésével igen számosan vettek részt.

Angyal Béla dr. felsőházi tag. Pécs sz. kir. város részéről a felsőházba beválasztott rendes tag elhalálozván, helyébe a póttag *Angyal* Béla dr. pécsi kir. közjegyző, m. kir. kormányfőtanácsos, a pécsi kamara érdemes és a közjegyzői kar részéről általános megbecsülésben méltán részesített elnöke nyert behívást, illetve lett rendes felsőházi tag. Vele együtt most már öt kir. közjegyző rendes tagja a felsőháznak. Így *Hanny* Tódor dr. a kar felsőházi képviselője, *Lázár* Ferenc dr. Budapest székesfőváros, *Endrey* Antal dr. Hódmezővásárhely törvényhatósági bizottsága részéről választott tagok és *Somogyi* Béla dr. kinevezett örökös felsőházi tag.

Vladár Gábor tiszteletbeli doktor. Magyarország kormányzója a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem *Vladár* Gábor dr. m. kir. titkos tanácsos, kir. kúriai tanácselnököt közszolgálati működése alatt és a tudományos szakirodalom működése terén szerzett érdemeiért tiszteletbeli doktorrá avathassa. — Az igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztálya kitűnő vezetője kimagasló érdemei újabb előkelő elismeréséről örömmel vesz tudomást a magyar közjegyzői kar is, amely *Vladár* Gáborban egyik, minden a közjegyzői intézménnyel és a karral kapcsolatos kérdés iránt őszinte jóindulattal viseltető, igaz barátját tiszteli.

Uj közjegyzői állás. Az igazságügyminiszter 37.182/1942. I. M. számú rendeletével a kassai kir. közjegyzői kamara területén Feled székhellyel a feledi kir. járásbíró területére kiterjedő hatáskörrel új kir. közjegyzői állást rendszeresített. A feledi kir. járásbíró területé eddig a rimaszombati kir. közjegyzőhöz tartozott s a rendelet szerint attól a naptól kezdve, amelyen a feledi kir. közjegyző működését megkezdte, a rimaszombati kir. közjegyző működési köre a rimaszombati kir. járásbíró területére fog korlátozódni.

A nyugdíjintézet felterjesztése a háborus szolgálatot teljesítő közjegyzők és jelöltekkel kapcsolatban. A kir. közjegyzők és közjegyzőjelöltek nyugdíjintézete arra hivatkozással, hogy a harctéren küzdő csapatok keretében több kir. közjegyző és jelölt teljesít katonai szolgálatot, hivatkozással továbbá az 1939. évi II. t.-c. 223. §-ának azon rendelkezésére, amely a minisztériumot feljogosítja, hogy a háborúban elhaltak hátramardottjairól rendelettel intézkedjék, olyirányú felterjesztést intézett az igazságügyminiszterhez: terjesszen a minisztérium elé olyértelmű rendelettervezetet, amely szerint a működési időre való tekintet nélkül a harctéren, esetleg a harctéren szerzett betegség következtében hősi halált halt közjegyzők és jelöltek feleségei és gyermekei — a nyugdíjszabályzatnak megfelelő nyugellátásban részesüljenek.

A nemzetközi jogáskamara ülése. A nemzetközi jogáskamara április hó végén Berlinben folytatólagos üléseket tartott, amelyen a nem régen megalakult magyar csoport részéről *Stolpa* József államtitkár, elnök, továbbá *Bogsch* Árpád ügyvéd, titkár, *Kuncz* Ödön egyetemi tanár és *Zehery* Lajos kúriai bíró, egyetemi ny. r. tanár vettek részt. Az üléseken nagyértékű előadásokat tartottak magyar részről *Stolpa* József államtitkár és *Kuncz* Ödön egyetemi tanár. Ezekről az előadásokról részletesebb ismertetést a jövő számban hozunk.

A budapesti kamara egyetemi pályadíja. Megemlékeztünk arról, hogy a budapesti kir. közjegyzői kamara a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem jog- és államtudományi karán 1940/1941. tanévben 200 pengős pályadíjat tűzött ki „A végintézkedések alakoszerűségére vonatkozó kúriai gyakorlat elemzése” című kérdésre. A pályadíjat haraszi *Bernolák* Imre joghallgató nyerte el, akinek igen figyelemre méltó munkájának a közvégrendeletekre vonatkozó fejezetét folytatólag közölni fogjuk. Az 1941/1942. évre a kamara hasonló összegben újra kitűzte a pályadíjat „A kötelekrész kiegészítéseért való felelősség mai jogunkban” című kérdésre. A bíráló bizottság a pályadíjat a két legjobbnak ítélt pályamunka között megosztotta. A két pályamű szerzője: Fehérváry Géza és Hovhanesian Jervant dr.

Adomány a nyugdíjintézetnek. A szegedi kir. közjegyzői kamara követésre méltó nemes példát nyújtva 1000 pengő adományt utalt át a Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézetének.

Telekkönyvi túlzások. Magasabb állami érdekek a telekkönyvi ügyforgalmat súlyos korlátok közé szorították. A vonatkozó jogszabályok azonban a korlátozások terjedelmét is lehető pontossággal igyekeztek megállapítani úgy, hogy ezeken túlmenő korlátozások a jogszabályalkotás intencióiival alig összeegyeztethetők. Több bíróság között a budapesti központi kir. járásbíróskénti hatóságában is megvan a hajlandóság pápábnak lenni a pápánál, amely törekvés azonban igen sok felesleges munkát s eljárást okoz a jogkereső közönségnek. Nem szólunk ezúttal a túlzásba vitt azonossági aggályokról, a nyilván elirásos hibák szigorú üldözéséről, hanem két más vonatkozású esetről kell megemlékeznünk. A 280.000/1941.

F. M. rendelet minden részleteiben mező-, vagy erdőgazdasági ingatlanoknak *jogügylet* útján való szerzési eseteit szabályozza s *az örökösödés útján való megszerzést semmi vonatkozásban sem kívánta rendelkezése alá vonni.* Ennek ellenére a 8449/1942. tkvi számú végzés egy hagyaték átadó végzés telekkönyvi foganatosítását *megtagadja*, mert a „szerző fél a 280.000/1941. F. M. rendelet 6., illetve 8. §-a értelmében teljes bizonyító erejű okiratban büntetőjogi felelőssége tudatában nem jelentette ki, hogy magyar állampolgár.“ A másik esetben Budapest beépített területén fekvő, a telekkönyvben *házhelynek* feltüntetett ingatlan tulajdonjogának átírására vonatkozó kérést 17.725/1942. tkvi sz. végzésével a tkvi hatóság azzal utasította el, hogy 1. a szerző fél a 43.300/1939. I. M. rendelet 1. §-a, 2. a 280.000/1941. F. M. rendelet 6. §-a értelmében megfelelő nyilatkozatot nem esatolt, 3. az átruházó fél a 1750/1942. M. E. rendelet 2. §-a rendelkezéseinek megfelelő nyilatkozatot nem tett, 4. kérelmező engedéllyel vagy helyhatósági bizonyítvánnyal nem igazolta, hogy a tulajdonjog bekebelezésének a fenti hiányokra tekintettel helye volna. Ezzel szemben mindössze az a tény, hogy az idézett jogszabályoknak egyike sem vonatkozik város belterületén levő mező, vagy erdőgazdasági művelés alatt nem álló ingatlanra, amint hogy a telekkönyvi betétben kitüntetett „házhely“ nemcsak hogy ilyen művelésre nem utal, hanem éppen magában foglalja a más használati cél megjelölését. Szerény véleményünk különben ezekkel a jogszabályokon túlmenő bírói rendelkezésekkel szemben az, hogy a kérések beadásával a jogkereső közönségnek nem az a célja, hogy azok lehetőleg elutasítsanak, hanem ellenkezőleg, hogy azok teljesítenek, különösen, amikor azok előterjesztése a jogszabályoknak mindenben megfelel. Ezt az intenciót talán a tkvi hatóságoknak is figyelembe kellene venniük.

„Hagyatéki felügyelők“ Közlönyünk utolsó száma foglalkozott a budapesti ügyvédi kamara 1941. évi jelentésével, különösen az igazságügyi kormányzathoz tett javaslatával „hagyatéki felügyelők“ rendszeresítése iránt, kellőképpen megvilágítva a javaslat monstruositását. Ennek a közleménynek kapcsán nem fölösleges rámutatni a Kúriának I. 2335/1935. (X. 9. Jakab) sz. ítéletéből kitűnő joggyakorlatára, amely szerint a hagyatéki tárgyalást vezető kir. közjegyző kötelessége, hogy a jogban járatlan és az ügylet megkötésénél ügyvédi vagy ezzel egy tekintet alá eső képviselő nélkül részt vevő ügyfelet jogai tekintetében felvilágosítsa. Ennek a felvilágosításnak hiánya a tárgyalási jegyzőkönyvben a Kúria megállapítása szerint azzal a jogkövetkezéssel jár, hogy a jogban járatlan fél megtámadhatja ügyleti nyilatkozatát jogi tévedés alapján „ténybeli tévedés“ módjára akkor, ha az ügyletkötésnél köz megbízásban eljáró személy — kir. közjegyző — működik közre és ez a jogban járatlant jogai tekintetében fel nem világosítja. Nyilvánvaló tehát ebből az idézett joggyakorlatból, hogy az ügyvédi kamara javaslatának érve, amely szerint a tárgyaló kir. közjegyző nem hivatott arra, hogy az örökösök érdekeit is figyelembe vegye, merően ellenkezik a valósággal. A tárgyalást vezető kir. közjegyző nem mulasztja el, hogy az előtte jogügyletre lépő ügyfeleket jogairól fel ne világosítsa és szükség esetén ennek megtételét a tárgyalási jegyzőkönyvbe fel ne vegye. Kovách Elek dr. ny. nyiregyházi kir. közjegyző.

Magyar-szlovák jogsegély egyezmény. Magyarország és a szlovák köztársaság között a polgári jogsegély szabályozása tárgyában egyezmény jött létre, amelyet az 1940:XI. t.-c. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a minisztérium az 1880/1942. M. E. számú rendelettel tett közzé. A rendelet végrehajtása tárgyában az igazságügyminiszter 15.800/1942. I. M. szám alatt külön rendeletet bocsátott ki. A 17. §. szerint a rendeletnek a bíróságokra vonatkozó rendelkezéseit a kir. közjegyzőknek, mint bírósági megbízottaknak eljárására is megfelelően alkalmazni kell. A rendelet részletesen felsorolja a szlovák köztársaság területén levő bíróságokat s megállapítja a megkeresési nyomtatványok szövegét. A kir. közjegyzők hagyatéki ügyekben a szlovák köztársaság területén tartózkodó személyek részére szóló idézéseket a rendeletben részletesen szabályozott módon közvetlenül küldhetik meg az illetékes szlovák kerületi bíróságok elnökeinek. A megkereséshez az előirt szövegű nyomtatványokat kell használni, amelyek a kir. járásbíróságok elnöki irodáiban szerezhetők be.

A magyar magánjog hatálybaléptetése a visszacsatolt délvidéki területeken. A minisztérium a 2810/1942. M. E. számú rendelettel (I. Bp. Közlöny 1942. V/8. 117. szám) a magyar magánjog szabályai — beleértve a hiteljogi szabályokat is — a visszacsatolt délvidéki területeken 1942. május 5. hatállyal életbeléptette. A rendelet az életbeléptetéssel kapcsolatosan a részletes szabályokat megállapítja. Ezek a szabályok javarészen azonosak a magánjog szabályait a keleti és erdélyi részekben életbeléptető 740/1942. M. E. számú rendelet rendelkezéseivel. A visszacsatolt délvidéki területeken a telekkönyvi forgalmat az 5480/1941. M. E. számú rendelet tudvalevően felfüggesztette. Ez a felfüggesztés a 2810/1942. M. E. rendelet 76. §-a alapján 1942. május 14. napján megszűnt. A telekkönyvi forgalom megindításával kapcsolatosan az igazságügyminiszter 37300/1942. I. M. szám alatt külön szabályozó rendeletet bocsátott ki, amely a Budapesti Közlöny 1942. V/14-iki 110. számában jelent meg.

Háborus házasságkötési s egyéb jogcselekményi könnyítések. E közlöny múlt számában e című közleményben ismertettük a 2400/1942. M. E. számú kormányrendeletet. A rendeletnek a házasságkötési eljárási és az igazságügyi igazgatás körében való végrehajtása tárgyában 34.000/1942. I. M. szám alatt megfelelő nyomtatvány mintákkal ellátva a Budapesti Közlöny 119. számában jelent meg az igazságügyminiszter rendelete.

Felelősség a hagyatéki leltárak és a tárgyalási jegyzőkönyvek bélyegilletékéért A közigazgatási bíróság 14819/1940. P. számú ítéletével egyik kir. közjegyző panáza következtében a leltárak és a tárgyalási jegyzőkönyvek bélyegilletéke kérdésében az alábbi álláspontot foglalta el: „A kir. közjegyzőket a bélyegben lerovandó illetékekért az Illetékszabályok 90. §-ának a) pontja, illetve az 1874:XXXV. t.-c. 172. §-a alapján elsősorban terhelő felelősség csak az ő közreműködésükkel létrejött jogügyletekről kiállított okiratokra terjed ki. A hagyatéki ügyekben a *község leltározó közege által felvett leltár illetékéért tehát a kir. közjegyző* — ilyen irányú jogszabály hiányában — még másodsorban s azon az alapon sem tartozik felelősséggel, hogy nem vett fel hivatalos leletet az általa észlelt bélyeg-

hiányról. A jelen esetben P. J. volt abonyi lakos hagyatékáról Sz. J. abonyi jegyző vette fel a leltárt s így ennek az okiratnak a bélyeghiányáért a panaszos egyáltalában nem tartozik felelősséggel. Más a jogi helyzet az ugyanebben a hagyatéki ügyben tartott hagyatéki tárgyalásról felvett jegyzőkönyv bélyeghiánya tekintetében. Ezt a jegyzőkönyvet a panaszos, mint a hagyatéki tárgyalást lebonyolító bírói megbízott vette fel, már pedig az Illetékszabályok 94. §-ának S) pontja szerint *a közhivatalnokok kezesként felelnek az olyan okiratok vagy irományok illetékéért, amelyeket hivatali minőségükben állítottak ki*, vagy mint ilyenek azok kiállításába befolytak. Minthogy azonban a kezes felelőssége csak másodsorban, akkor áll be, ha az elsősorban fizetésre kötelezettől nem hajtható be az illeték és mivel a törvénykezési illeték körében irányadó jogszabály, a 8800/1934. M. E. rendelet 1. §-ának (6) bekezdése szerint azoktól, akik az illeték lerovása körül mulasztást nem követtek el, s az illetékért csak azért felelősek, mert azt az elsősorban fizetésre kötelezett féltől nem lehetett behajtani, csupán az egyszeres illetéket szabad követelni, a panaszostól csak a megtelezett hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv után járó egyszeres illeték lesz követelhető abban az esetben, ha az illeték az elsősorban fizetésre kötelezettektől nem volna behajtható.

*

Gyakorlott *helyettest*, vagy közjegyző *jelöltet* keresek azonnali belépésre. Ajánlatot az eddigi gyakorlat és fizetési igény megjelölésével kérek, Sebestyén Mátyás dr. kir. közjegyző, Perlak.

Nyugalmazott budapesti kir. járásbíró valamelyik erdélyi, vagy felső-magyarországi kir. közjegyzői irodában *közjegyző helyettesi* állást keres. Cím a kiadóban.

Közjegyző helyettesül ajánlkozom budapesti, vagy dunántúli irodába kilenc évi helyettesi gyakorlattal, kitűnő bizonyítványokkal és német nyelvjogositvánnyal rendelkezem. Dr. Horváth Jenő, Szentendre Kossuth Lajos-u. 12.

Közjegyző helyettesül ajánlkoznak a budapesti kir. közjegyzői kamara nyilvántartása alapján:

Uray József dr. ügyvéd, előbb polgári bíró, ny. kir. ügyész, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 6/a. Telefon: 224—717.

Nagy János dr. ügyvéd, perfekt német nyelvtudással, Csillaghegy, Molnár D.-u. 5.

Halászfű Zsolt dr. okl. ügyvéd, ny. pénzügyi főtanácsos, német nyelvtudással, Budapest, IX., Ráday-u. 18. Telefon: 682—156.

Gépirásban teljesen jártas legalább közepes közjegyzői irodai gyakorlattal rendelkező *közjegyzőjelöltet*, vagy *segédet* keres szeptemberi, vagy októberi belépésre, Pekker Emil dr. kir. közjegyző, Bicske.

Rendeletek:

135.400/el. 35—1942. H. M. Ingatlanoknak a légvédelem céljára való igénybevétele, valamint a légvédelemmel kapcsolatos beszállásolás. (Bp. K. 78.).

28.000/1942. I. M. sz. A Szlovák Köztársaság által kiszolgáltató telekkönyvi iratanyag átvétele és rendezése, valamint a telekkönyvek forgalomba bocsátása. (Bp. K. 83.).

1880/1942. M. E. sz. A polgári jogsegély szabályozása tárgyában Budapesten az 1941. évi november hó 11. napján aláírt magyar-szlovák egyezmény kihirdetése. (Bp. K. 84.).

15.800/1942. I. M. sz. A polgári jogsegély szabályozása tárgyában Budapesten az 1941. évi november hó 11. napján aláírt magyar-szlovák egyezmény végrehajtásáról. (Bp. K. 85.).

2360/1942. M. E. sz. Az Újvidéken fennállott jugoszláv semmitőszéknél folyamatban volt polgári peres és nemperes ügyekben eljáró magyar bíróság meghatározása. (Bp. K. 86.).

111.379/7942. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és forgalmi adók megállapítása szempontjából pengőértékre való átszámítása. (Bp. K. 98.).

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

A magyar öröklési jogszabályok kiterjesztése az erdélyrészi OPTK. jogterületre. Irta: dr. vitéz Fekete László. Megjelent Budapesten, 1942. évben Held János könyvnyomdájában. — Jó néhány éve annak, — (még az eseményekben szegény békeévekben történt), hogy egy rövidke napihír ötlött a szemembe és őszintén bevallom, megragadta a képzeletem. Az újsághír ugyanis az Újszövetség hatalmas szövegének egész elképesztő miniatűrben történt kiadását jelentette. Megszokva a biblia terjedelmét és külalakját, valóban volt abban valami esodálatra méltó, hogy az egész szöveg — mellényzsebben elfér. Azután jöttek az eseményekben gazdag évek és azt hittem, hogy az összedült világok romjai régen eltemették ezt a kis emlékfoszlányt is, mint annyi más, ennél fontosabb és hasznosabb emlékemet. De ime — közelmúltban abban a szerencsében részesülve, hogy vitéz Fekete Lászlónak mostanában megjelent „A magyar öröklési jogszabályok kiterjesztése az erdélyrészi OPTK. jogterületre“ munkáját elsőik között olvashattam — életre kelt minden eltemetve hitt emlékem. Azóta ahányszor csak kezembe veszem ezt a füzetet, állandóan kísért a feltámadt napihír emléke és bár látszólag semmi összefüggés nincs a két mű között, nem tudok megszabadulni a gondolattársítás kényszerítő képeitől. Végre rájöttem a megoldásra. A tömörség káprázatos produkciója az, ami közössé teszi e műveket. Igaz ugyan, hogy az első tisztán technikai zsonglór mutatvány, míg Fekete László tanulmánya kizárólag szellemi síkon mozog, azonban a tömörség klasszikus megoldása ugyanazt a szemfényvesztő érzést kelti az olvasóban. Tanulmányozva e dolgozatot, melyben nincs egy felesleges szó, egy hiábavaló vessző, vagy egy szükségtelen iotta sem, viszont a magyar magánjog oly szerteágazó, bonyolult és legnagyobb részben írásban sem foglalt része, mint az örökjog, néhány lapon teljes egészében helyet talál, — valóban nem tudok jobb szót

találni jellemzésére, mint azt, hogy káprázatos. A római klasszikusok a jó törvények karakterét megszabták. Fekete László dolgozatának az a része, mely az örökjogot *kodifikálja*, mindenben megfelel a római jogban megállapított „ideális“ követelményeknek. Egyszerű, világos tiszta és szabatos. (Szabatossága már szinte a pedantéria határát súrolja). Minden feleslegestől mentes, de egy vessző sem felesleges. Tévedés volna azt hinni, hogy e dolgozat nem más, mint a magyar örökjogi szabályok avatott kézzel összeválogatott gyűjteménye. A szerző ugyanis nem csak csoportosította, de bírálta is az anyagot és ezzel a néhány odavetett, de plasztikus kritikai megjegyzéssel életet lehelt a holt matériába. Fekete László tanulmánya iránymunka, mely az erdélyi közjegyzők házi szükségletére készült, azonban messze kinőtt ezekből a keretből. Örökjogi Bäderkerré vált, mely minden gyakorlati jogásznak utat mutat, — a Bäderker három csillagát pedig elsősorban maga a mű érdemli meg. H. B.

Erdélyi Jogélet. A 4. számnak Glosz Miksa dr., Szőnyi Zoltán dr. és Hegedüs Frigyes dr. tollából származó 3 cikke s a közölt joggyakorlati anyagnak javarésze is az 1440/1941. M. E. számú rendeletnek alkalmazásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik bizonyosságul annak, hogy milyen nagyfotosságú volt a jelenlegi erdélyi lakosság nézőpontjából az ingatlan kártalanítás kérdése. Az 5. számban Székely István dr. egyetemi tanárnak a Kolozsvárott működő bíróságok felkérésére Házassági vagyongyűjtés rendezése címen tartott érdekes előadását közlik, amelyet a magyar magánjogot kiterjesztő 740/1942. M. E. sz. rendelet alapulvétele mellett állított egybe.

Az egyházi adó és az egyházközség alapkérdései az egyházi és világi jog szerint. Ezen a címen most jelent meg Móra Mihály dr. az egyházi jogi kérdések szorgalmas művelőjének legújabb tanulmánya. Amint a munka egyik kiváló méltatója Stolpa József megjegyezte a magyar jogtudomány mindaddig adós volt a katolikus egyházközségek és a katolikus egyházi adó jogi alapjának és jogi természetének teljes tudományos kifejtésével, ezt teljesíti a kérdésnek teljes tudományos készséggel a gyökeréig való megvizsgálása és feltárása által Móra Mihály, aki e munkájában külön fejezeteket szentel az egyházközség és a plébánia éles megkülönböztetésének, a plébánia jogi természetének, az egyház erkölcsi (jogi) személy fogalmának, az egyházközség képviselőjének, az egyházi adó fogalmának s az egyházi adóztatási jog alapjának. Móra Mihály műve nemcsak a szakírók érdeklődésére tarthat számot, de értékes tájékoztató forrásmunka a bírói és közigazgatási gyakorlat részére is.

Gyámügyi jogszabályok és ügyintézési irányelvek a községi gyámügyi közigazgatásban. E címen fog megjelenni Szólics Mihály dr. árvaszéki h. elnök gyakorlati kézikönyve, amely a közjegyzői gyakorlatban is sok hasznos utbaigazítással fog szolgálni. A kézikönyv ára 4.50 P. lesz a portoköltségen felül. Előjegyezhető, illetve megrendelhető a szerző címén, Munkács, Zrinyi Ilona-utca 111. sz.

Joggyakorlat.*

Magánjog

27. Az anyagi jogszabályoknak megfelel az az álláspont, hogy a halálesetre szóló jogügyletekben foglalt *alapítvány rendelés* alaki kellékeire nézve az 1876:XVI. t.-c. rendelkezései az irányadók. Ehhez képest az az alapítvány, amelyet örökhagyó végrendeletében létesíteni kívánt, a végrendelet s az abban foglalt halálesetre szóló alapítványi ügylet érvénytelensége folytán létre nem jött s így annak jogi személyisége nincs. (K. P. VI. 7321/1941.).

28. A bírói gyakorlat szerint az *nem érvénytelenségi ok, ha a végrendelet nem volt jelen a záradéknak a tanúk részéről való aláírásánál.* (Bp. T. P. XXI. 6533/1941.).

29. A 218. sz. elvi határozatban említett eseten (a házasság jogerős felbontása) kívül a hitvestársat akkor sem illeti meg a *törvényes öröklési jog*, ha az örökhagyó halála idejében a házasság felbontását sikerrel kérhette volna, és ez iránti keresetét már megindította, vagy arra megbízást adott avagy a bontókereset megindításában gátolva volt. Minthogy az örökhagyót elmebetegsége és emiatt történt és haláláig fennállott gondnokság alá helyezése kétségtelenül akadályozta abban, hogy házastársa ellen házassági bontóper indíthasson, a felperesnek keresetének sikere érdekében az alperes terhére olyan tényeket kell bizonyítania, amelyekből megállapítható, hogy azokra alapítottan az örökhagyó házasságának felbontását sikerrel kérhette volna. (K. P. III. 2733/1941.).

30. Az a megállapodás, amely szerint az örökös örökrészéről az öröklési kapcsolatban nem szereplő harmadik személy részére lemond, a polgári jogi határozatok tárába 210. szám alatt felvett elvi jelentőségű határozatban megnyilvánuló jogszabály szerint érvénytelen, mert az *örökség megnyilta előtt örökség átruházást csak az örökösök között jöhet létre jogérvényesen*, ellenben az örökös által az örökségi kapcsolatban nem álló harmadik személy javára tett örökség átruházás érvénytelen. (K. P. I. 2193/1941.).

31. *Az elhalt családtag sírhelyének és síremlékének kiválasztása, úgyszintén a már eltemetett családtag holttestének máshova való helyezése, azoknak joga, akik a családi kapcsolatban az elhalthoz a legközelebb állanak.* (K. P. I. 2100/1941.).

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap“, a „Magyar Jogi Szemle“ és a „Gazdasági Jog“ című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny“ című szaklap közlései nyomán.

Illetékjog

* 1. A képviselőválasztás ellen irányuló panasz aláírásának hitelesítése illetékmentes, a panasz eljárás alapja a panasz, amely az 1925. évi XXXVI. t.-c. 117. §. 2. bekezdése alapján kifejezetten illetékmentes s mert az illetékmentesség az egész eljárásra vonatkozik nyilván illetékmentes a panaszosok aláírásának hitelesítése is, mert nem lehet a panaszt illeték-kötelezettség szempontjából ketté választani, a panaszíratra az illetékmentességet megállapítani, az aláírás hitelesítésétől azonban az illetékmentességet megtagadni. Az aláírások hitelesítése ugyanis ép úgy az eljárás keretébe tartozik, mint maga a panasz. (Közig. bir. 19.500/1931. P.).

2. A hagyatéki leltár illetékéért a feleknek a leltározásnál jelenvolt képviselője kezességgel tartozik. Azonban a téves értékelés szerint számított többlet érték az illeték alapból levonásba helyezendő. (Közig. bir. 13.377/1940. P.).

3. A vételi ügylet hatálytalanná válása kölcsönös elállási nyilatkozat hiányában is megállapítható. (Közig. bir. 9937/1942. P.).

4. Ha az állagtulajdonos a teljes tulajdonjog megszerzése érdekében a volt eladóval olyan újabb visszterhes jogügyletet köt, amelynek következtében a tulajdonjog korlátozása megszűnik, az új jogügylet alapja csak a visszteher értéke. (Közig. bir. 2121. elvi jelentőségi határozat.).

5. Ha a feleség azért járul hozzá az általa megvett ingatlanra férje hasznélvezeti jogának bekebelezéséhez, mert a vételárat közösen szerzett vagyonból szerezték, ajándékozási illeték akkor sem követelhető, ha a férj honorácior. (Közig. bir. 9955/1941. P.).

6. A jogügylet létrejöttének bizonyítására utólag kiállított irat is az illető jogügyletre megszabott illeték alá esik. (Közig. bir. 15.737/1940. P.).

7. Hagyatéki leltár után járó illeték csak annak a cselekvő vagyonállagnak értéke alapulvétele mellett szabható ki, amely az örökhagyó elhalálásakor hagyatékként jelentkezett. A hagyaték leltározása tekintetében érdekeltnek nem tekinthető és így illeték fizetésére sem kötelezhető az oly egyén, aki az örökséget még a leltározás előtt visszautasította. (Közig. bir. 7026/1941. P.).

8. Illeték tárgya az okiratba foglalt az a jogügylet is, amely jogokat illetve kötelezettségeket szüntet meg. (Közig. bir. 14.487/1940. P.).

9. Csereszerződés illetéke is elsősorban azt terheli, aki annak fizetését magára vállalja. (Közig. bir. 10.006/1940. P.).

10. A visszterhes vagyonátruházási jogügylet után kiszabott illetéket törölni, illetve vissza lehet téríteni akkor is, amennyiben a vevő az ingatlant birtokba nem vette, és illetve a tulajdonjognak javára való telekkönyvi bekebelezése nem történt meg, ha a jogügyletet a vevő és az eladó örökösei között történt megállapodással vonták vissza. (Közig. bir. 8975/1940. P.).

11. Többrendbeli telekkönyvi bejegyzés kérése esetén is csak egy illeték jár, ha a kérvényezők bármelyike egymaga is előterjeszthette az összes kérelmeket. (Közig. bir. 808/1940. P.).